

تۈرك يۇردى

ناشرى : تۈرك يۇردى

مىدرى : آق جورە اوغلى يوسف

ادارە مىدرى : توفىق نورالدين

يىل ۱۳۳۰ ۱۲ ۸ ۱۳۳۰ ۱۳۳۰
يىل ۳۲ جلد ۶۸ ۶۸

تورک گنجلیکی، آرتیق عیلامایه جق درجه تورک در.. تام سنک ایسته دیکک کی
یتشمکده اولان بوکنجلیک، چوق سوزمن، سنکده یاردیمگه قوشا جاقدر. بوندن
۲۸ مایس ۳۳۰ دره گزلی اوغلی
امین اول .

قاسم ارطغرول

تاریخ و آثار عتیقه

بولغارلرک تورک - تاتار قومندن نشاتلری

اوچنجی قسم

باشی ۱ نجی بیلیک ۱۷ نجی سایینده

بحث ایتدیگمز شو صرفه و لغاته عاند تورک خصوصیتلرینک اهمیتلی بر
قسمی، شبهه سز، عثمانلیلرک روم ایلی یی استیلارلرندن یعنی اون بشنجی عصردن
بری عثمانلی لسانندن آلمه صورتیه بولغار لهجه لرینه کچمشدور. باخصوص
اشبو آلمه لر آره سنده بر چوق عربی و فارسی سوزلرک بولغسی دخی بوگا کافی
بردلیلدر. بونکله برابر، یدنجی عصرده طونه بولغار حکومتی وجوده کتیرمش
اولان اسپاروخ خان کندی تورک - تاتار قبیله سیله روم ایلی یارم آطه سنه کجدیکی
تاریخاً ثابتدر. ینه بر چوق عصرلردن بری دوام ایدوب بولغارستانک عثمانلیلر
طرفندن استیلاسنه قادار بولغار خانلری، چارلری، سرکرده لری وزادکانی و سائر
رتبه و عنوان صاحب لری تورک - بولغار اسم و عنوانلری طاشیدق لری ده معلومدر.
کذلک اسپاروخ - بولغارلرینک لسان اصلیمی اون بشنجی عصره قادار اسلاو
کلیسا لسانیه مجادله ده بولندینی السنه متخصصلری طرفندن ادعا اولونمقده در.
بوتون بو واقعه و وثیقه لر میدانده ایکن شمعدیکی بولغار لساننده اسپاروخ -
بولغارلرندن هیچ بر ایز قالمادیغنی ادعا ایملک دوزغرو اولاماز .

سایر، طومارشک، روسلر، م. غاسر الخ علمانک بیان و ادعا
ایتدکلری وجهله بوگونکی بولغار لساننده موجود اولان تورک لغتلیله تورک

قواعد خصوصيه سنك چوغى هر حالده اسپاروخ يعنى تورك - بولغارلرينك
 لساندن ميراث قالمشدر . مع مافيه اون بشنجه عصر دن صوكره عثمانلى
 توركلردن بولغارلره انتقال ايليان كلمه لره اسپاروخ - بولغارلردن قالان كلمه لرى
 تفريق ايتك حقيقه كوچدر . هر نه قادار دو قنور فراج ميقاوشوك عثمانيلرك
 روم ايلي يه كچمزدن اول يازلمش اولان كليسا كتابلرنده كشف ايتديكى واليوم
 بولغارجه ده قوللانيلان : بارغ ، بوبرك ، بېلرور كې سوزلرك فى الحقيقه
 طونه بولغار حكومتى تاسيس ايليان اسپاروخ - بولغارلردن قالديغى آكلامق
 قولاي ايسه ده ، بو قىيل كليسا كتابلرى پك نادر اولديغى وفضله اوله رق بو
 نقطه نظر دن حقيقه تدقيق ايديلمه مش بولنديغى ايچون شيمديلك مذكور كليسا
 اثرلردن لايقيه استفاده اولنه مز . بونك ايچوندر كه موضوع بحث كلمه لرك تحرى
 و تدقيق خصوصنده آتیده كى اساسلره استناد ايدييورز :

(۱) عثمانلى تورك لساندن استعاره اولنان كلمه لردن اكثرينى بوكونكى
 بولغارار بيانچى كلمه لركې تلقى ايتكمده درلر . اسپاروخ - بولغارلردن انتقال
 ايليان كلمه لرى ايسه تماميله كندى مالى عد ايتكمده درلر .

(۲) اسكى تورك - بولغارلردن قالان سوزلر على الا كثر مشتق كلمه لردر .
 عثمانيلردن كچمش اولان لغتار ايسه اكثريته اشتقاقى و منفرد لغتدر .

(۳) بوكونكى بولغار لهجه لرنده عثمانليجه ده موجود اوليان بعض تورك
 كلمه لرينه تصادف اولنمقده دركه ، بو نوع كلمه لرى طبعى عثمانيلردن آلمش دكلدر .
 شيمدى يه قادار ذكر و بيان ايلديكمز مطالعاتدن صوكره اسپاروخ - بولغارلر
 ينك بوكونه قادار بولغار لسانده محفوظ و مستعمل قالان بر طاقم تورك كلمه لرى
 آشاغیده قيو و تعداد ايتكم له مقاله مزك شو صوك قسمنك مقصد اصليسنه
 كيريشيورز :

(۱) Bylgar-in [۱] بلغارىين جمع : بلغارى - Bylgri = بولغار ،
 بولغارلر .

(۲) Băi - باي زنكين ، نفوذلى معتبر بر ذاتك اسمنه علاوه اولنوب

[۱] // نفيل ي كې اوقونه جقدر .

احترام مقامه قوللانقد، دره. بعضاً بابور باقر شکلنده مستقلاً دخی تصادف اولمقد، دره. کتابته بای افندی معناسنه کلن غوسیردین — Gosrodin اسلاو عنوانی قوللانیلیر. اهالی آراسنده: بای استویان، بای بتقو وایخ — استویان آغا، افندی، بتقو آغا، افندی یرینه دینور. او یغورجه، چغتایچه و دیگر تورک لهجه لرنده اشبو بان — Pai لغتی موجود اولوب زنکین آدم، بیوک آدم، افندی، بك (prince) حکمدار معناسلرینی تضمین ایدر. عثمانلی تورکلرنده بك، قیرغیزلرده بی — bii در.

(۳) Bäte - باز کنندن بیوک بولتان بر آدمه قارشى بوسوزله خطاب ایدیلیر. عثمانلیرده: آغا، اغابك اولدینی کی. آ. دورر نرآ A-Dün er mat ۱۱ یه کوره یوکسک بر شیده و یا دشا بیرک، دها قولی انسانه دینور. وامبری یه نظراً تاتارجه ده باطی — Baty: یوکسک، عالی دیمکدر. ینه وامبری یه کوره اسکی بولغار سرکرده لرندن بری باطی بای یعنی یوکسک بای، عالی بك اسنی طاشیرمش.

(۴) Baram — بارام یوروک معناسنه کلن بارام تورک — تاتار مصدرنه معنا و شکلاً مطابق واک زیاده جنوبی ما کدونیه بولغارلری میاننده قوللانمقد، دره. Barai vamo. — بارای وامو = بورایه کل ky dé barch. قیده باراش؟ = نره یه کیدی یورسک؟. قازان بولغار — تورکلرنده: بوکون سزگه بارام — bu gün sizge baram = بوکون سزه کلیم. bar al de gel. بار آلدده کل = گیت آلدده کل کی. تورک — تاتار دیلترنده بعضاً ب حرفی یرینه و کلدیکی کی عثمانلی تورکلرنده دخی بارموم مصدری یرینه بارموم موجوددر. بولغار و عوام ادبی اساننده اشبو بارموم مصدری: Pülam [۱], balam, baram. و سائر شکلرده تصادف اولوب vjrvia, varam, varkam, byrkam

[۱] Slovar Bolgarskago jazyka 1885 بولغار اسانسک لغتی ۱۸۸۵

[۲] پال — Pal جذری بار — bar اساسنه مشابهدر. چونکی تورک — تاتار لهجه لرنده

علی العموم ب = پ + ر = ل اولایلیر.

آتیده کی وبر برینه یاقین بولان معناری افاده ایدر: یورومک، کزیمک. چابوق
یورومک، قوشمق، یتشمک، قوغمق، قووالامق، آرامق، آل ایله طوقونمق،
طوقونمق، اینجتمک و بوکا مائل.

(۵) Vərai — vərəi واری یاخود وارا. آ. درر انرا نثر ایتدیکی
بولغارجه لغاتنده اشبو کله یی: واره م (وارمق-بارمق) مصدرندن چیقارییور
ایسه ده بوکا عطف اولان: دکله. ایشیت معنسی پک ناقصدر. ادات ندا
مقامنه قوللانیلان بوسوزک معنای حقیقیسی: یتیشک! قوششک! معاونتده
بولنکیز! اولدینی کی بمضاً دخی شکاتی، ممنونیتسزلکی، توحشی ابراز
ایدر ویا بر آرزونک بیسانه دلالت ایدر بر اداتدر. فازاقلرده استمداد نداسی
مقامنه «اراره» [۱] سوزی قوللانیلیر که فونه تیکچه اشبو واری لغته پک
مشابهدر.

(۶) bradva — برادر = بالطه. سامی پک لغاتنده: برادوا و بارده
اسکی تورک سوزلری کی کوسترلمشدر. بارده فونه تیکچه (ل=ر، ط=د)
بالطه کله سنه مطابقدر.

(۷) bāi - a — بای - آ = بایمق یعنی بوگو یایمق، فال یایمق مصدرینه
تمامیه مطابقدر. بو جذردن bāene, bāika, bāi - ā کله لری واردر. دوققور
فرانس میقلوشیچ bāia و آتیده کی آلتی کله یه عثمانی تورکلرینک بالقان یارم
آطه سنه کچمزدن اول اسلاو لساننده یازلمش اولان بولغار کلیسا کتابلرنده
تصادف ایتمشدر. الیوم دخی بولغارلر طرفدن قوللانیلمقدهدر.

(۸) belég — بلغ = نشان، اشارت، بیلیگیلک. میقلوشیچ بوسوزی
بیلگو — bilgü تورک کله سندن چیقارییور. نته کیم مغول - تورک لسانلرنده:
به لکه — balgu — یشان، اشارت، بیلیگیلک؛ اویغورجه ده: balgu, belkü

[۱] حلیم ثابت - آلتایلره طوغری - تورک بوردی - بیل ۳ صای ۱۰
۱۱۶۶ صفحه سنده: «... ظلمدیده آوالاره وسائر اهالی بولان یرلره کیده رک قوتلی
برصدا ایله «اراره» نداسنده بولنور.» واشبو «اراره» نداسنی ایشیدنلر امداده
قوشمغه اخلاجه بورجل ایشلر.

چقنايحه ده: bilgü - بيلگو، جواشلرده: pil، مجارلرده: bilagan bilaga
عثمانلى تورکگرنده: بيلكى، بيلگيلك. بوگونكى بولغار ادبى وعوام لسانده
اشبو belég اساسندن مشتق: belejit = بيلگيلی، beleja = نشان قويماق،
Zabelexvam, otbelexvam وساژه موجوددر.

(۹) — bybrek بیرهو = بورك.

(۱۰) boliar, boliar-in [۱] بوليار بوليار. [۸] بيوك آدم زنكين آدم،
زادكان. ميقلوشيچه كوره بويلى سوزندن مشتقد ر. ط. فرسه - T. korsch
بونی بيار (مق) = زنكين اولمق تاتار مصدرندن چيقارييور. بایره
(S' enrichir, devenir riche et puissant) مصدرى سامى بك لغاتنده دخى
اسكى بر تورک لغتى كې مقيددر. بای - ار تورک لهجه لرنده: بيوك آدم ديمكدر،
اصل كه: بای - قال = بای - كول = بيوك كول [۲]. هر حالده بحث اولتان
شو بوليار ويا بوليار. كلمه نك اصلى بيوك بويلى زنكين، اقدى، بك (Prince)
chef، حكمدار معالرينى تضمن ايدن - اى اساسيدر.

(۱۱) beltchûk — بيلور ميقلوشيچ بونی بولريك (bracelet, cercle)
كله سندن مشتق بوليور. ط. فرسه ايسه بونی ردايديور بول - bil - bül چقناي
اساسندن چيقارهرق يوزوك وخلقه معناسنه كلن beldürge, bildürge
معادل بوليور. بولغار لهجه لرنده اليوم دخى: بيلور قبو خلقه سى، بل كمرى
خلقه سنه دينور.

(۱۲) badjanàk — باجاناق.

(۱۳) biser — بيسر ايچجو.

(۱۴) brytchka — بريچكا = بوروشيقلىق، يرلى برکكه كې تلقى اوليور.
بوکا مشابه كذلك: برچقول - brychkul = بوروشيقلىق، brytchkam =
بوروشمق، nabrytchkano وساژه موجوددر.

[۸] ين - in اسلاو اداتيدر. « بلغارين » ده اوله ينى كې.

[۲] انور پاشا: ثروت فنون غرتة سى ۱۳۲۵ ايلول نسخه لرنده.

(۱۵) gaz-ia غازیاء. بولغتك معناسی: (۱) صو ایچنده یورومك، كزملك؛
 (۲) دره یی یورویهرك كچمك + (۳) برهانکی شی' آیاقله باصمق، جیگنه مك،
 باصدیرمق؛ (۴) یورومك، كزملك و بوكا مائل. غازیاء سوزی بوسبوتون یرلی
 برسوزکی تلی اولوب برچوق مشتقاتی دخی واردر. بونك اساسی تاتارده کی:
 kaz (قاز)، giz (گیز) دركه معناسی دخی: كزملك طولاشمق، عثمانلیجه ده
 كذا: كه ز - كه زملك واردر.

پیتمدی

ابراهیم مانولف

ترجمه حال

شیخ جمال الدین افغانی

اون طوقوزنجی عصرک صف اخیرنده افکار اسلامیه اوزرینه اجرای
 نفوذ ایتمش اولان اعظم متمکین آره-نده شیخ جمال الدین افغانی ممتاز و یوکسک
 بر موقع احرار ایتشدر. مشازالیه عربجه، عجمجه و تورکجه یی لسان مادرزادی
 کی قونوشدینی و آوروپا لسانلرندن بمضیلرینه ده واقف اولدیغندن علوم شرقیه
 ایله علوم غربیه یی کندیسنده جمع ایله مششیدی. بونکله برار غایت یوکسک
 و کسکین برذکایه مالک اولدیغندن ایکی مدینینی تحلیل و مر برینه عائد فقه مل
 و نقاضی تمیز ایدمچک قدر استمدادی ده حازدی.

بویله برذات بالطبع عالم اسلامک معروض قالدیمی حال اقراض و تدینک
 اسبابی آراشدیرمقدن، معاصر لرینی ایقناظ ایله مکدن و اسباب مذکوریه یی دفع
 ایدمچک چاره لری کویترمکدن کلدیسنی آلامازدی. شیخ جمال الدین حضرتلری
 حقیقه بونون حیاتی شو مبارزه و مجاهده یه صرف ایله مشدر. عجمجه، عربجه
 تورکجه رساله لر، کتابلر، شموعلر نشر ایدمرك هندستانده، ایرانده، قافقا-